

Qorti ta' l-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imħallef Anthony Ellul

Appell numru:- 64/2017

Borg Carmel (K.I. 474558M)
(appellant)

Vs

Malta Public Transport Services (Operations) Ltd (C-48875)
(appellata)

8 ta' Marzu, 2019.

1. **Carmel Borg appella minn deċiżjoni tat-Tribunal Industrijali tat-23 ta' Novembru 2017 fil-kwistjoni ta' xogħol numru 3506/JD bejn Carmel Borg (K.I. 474558M) u Malta Public Transport Services (Operations) Ltd (C-48875), għal dak li jirrigwarda l-kumpens li ngħata.**
2. Il-proċeduri fl-ewwel stadju żvolgiew b'dan il-mod:-
 - 2.1. Permezz ta' rikors ipprezentat fit-Tribunal Industrijali fl-4 ta' Novembru 2016, Carmel Borg ippremetta li kien ġie impjegat mas-soċjetà Arriva Malta Limited bħala *body repairer* fuq bażi *full time* fit-3 ta' Ġunju 2013 u wara kien ġie trasferit mas-soċjetà intimata mit-28 ta' Jannar 2014. Jgħid li dejjem qeda dmiru tajjeb u kellu *track record* dixxiplinarju eżemplari. Izda fil-5 ta' Lulju 2016, inaspettatament, inħarġitlu *charge letter* b'allegazzjonijiet ta' żewġ incidenti ta' miżappropprijazzjoni ta' proprjetà tal-intimata. Jikkontendi li din l-akkuża kellha numru kbir ta' ineżattezzi: (i) il-pajpijiet tal-*copper* li allegatament ġew misapproprjati minnu ma kienu tal-*copper* xejn iżda sempliċement *washers* li kienu jintużaw bħala *stopgap* sakemm issir il-manutenzjoni tal-*airconditioners* fuq il-vetturi tal-intimata; wara li ntuzaw għal dan l-iskop, ġie awtorizzat joħodhom għaliex xorta kienu se jintremew; kien hemm ħaddiema oħra li tħallew jiehdu dawn it-tip ta' *washers* mingħajr ebda konsegwenza; (ii) inoltré, il-*locker* fejn instabu xi oġġetti oħra ma kienx użat minnu biss iżda kien użat ukoll minn tlett ħaddiem oħra; l-oġġetti hemm misjuba ingħatawlhom minn ċertu Charles Mangion sabiex ikollhom biex jaħdmu fil-*weekend* jekk ma jkunx hemm *storekeeper*; u l-intimata qatt ma tat struzzjonijiet lill-impjegati

tagħha li dan ma setgħax isir. Jgħid li b'sorpriza kbira, iċ-*Chairperson* li tqabba jisma' l-każ tiegħu mill-intimata sabu ħati iżda rrakkomanda li qabel ma tingħata l-piena ssir investigazzjoni ulterjuri dwar jekk kienx ingħata permess ipogġi l-oġġetti fil-*locker*. Insegwitu, l-intimata tterminat l-impieg tiegħu permezz ta' ittra datata 28 ta' Lulju 2016. Huwa appella minn din id-deċiżjoni skont il-ftehim kollettiv vigenti, iżda l-intimata kkonfermat id-deċiżjoni tagħha. Huwa lmentat li t-tkeċċija tiegħu ma saritx għal raġuni tajba u suffiċjenti skont il-ligi, iżda kienet ingusta, sproporzjonata u diskriminatorja peress li l-intimata skartat l-evidenza kollha li kienet tiskolpaw u akkaniet ruħha kontrih billi nfligġietlu l-għola piena possibbli. Talab għalhekk lit-Tribunal Industrijali:

'jikkunsidra u jiddeċiedi dan il-każ skont il-ligi u jiddikjara illi t-tkeċċija da parti tas-soċjetà konvenuta tal-esponenti mill-impieg kienet tkeċċija ngusta u bbażata fuq raġunijiet mhux tajba u suffiċjenti skont il-Ligi u jordna konsegwentement daww il-miżuri kollha meħtieġa li tagħtih il-Ligi inkluż l-impożizzjonijiet ta' kumpens xieraq u adegwat skont il-Ligi, bl-ispejjeż kontra l-istess soċjetà konvenuta.'

2.2. Is-soċjetà intimata wiegħbet¹ illi t-tkeċċija tar-rikorrent saret għal raġunijiet tajba u suffiċjenti skont il-Kap. 452 tal-Ligijiet ta' Malta peress li waqt *spot check* instab li kien qed jipprova jieħu d-dar miegħu tlett washers u fil-*locker* tiegħu gie misjub ukoll bott *fibre glass*, bott *filler spray* u 9 maskri protettivi individwali. Tgħid li għalhekk inħarġitlu *charge letter* fejn ingħata appuntament għas-smiġħ tal-każ tiegħu bid-dritt li jkun rappreżentat. Wara laqgħa dixxiplinarja fil-21 ta' Lulju 2016, iċ-*Chairman* tal-Bord Dixxiplinarju kkonkluda li r-rikorrent kien *'guilty as charged'* tal-akkuzi miġjuba kontrih in kwantu qies li Carles Mangion innega li kien qatt ta' permess lil xi ħadd iżomm proprjetà tal-kumpannija fil-*locker* privat tiegħu u li għal dan il-għan kien hemm *locker* oranġjo appożitu. In vista ta' din id-deċiżjoni, l-intimata ddeċidiet tkeċċi lir-rikorrent mix-xogħol. Ir-rikorrent appella minn din id-deċiżjoni iżda hija kkonfermat id-deċiżjoni tagħha u rreġistrataha mal-*JobsPlus*. Tikkontendi l-proċess dixxiplinarju kien ekwu u ġust, filwaqt li d-deċiżjoni tagħha kienet waħda ġustifikata u proporzjonata. Għalhekk sostniet li t-talbiet tar-rikorrent għandhom jiġu miċħuda.

2.3. B'deċiżjoni fl-ismijiet premissi bin-numru 2499 li giet mogħtija fit-23 ta' Novembru 2017, it-Tribunal Industrijali ddeċieda billi:

'... ma sabx kawza gusta w sufficjenti skond il-Ligi ghad-decizjoni tat-tkeccija;

¹ Fol. 17 *et seq.*

5.1.2 ghaldaqstant it-Tribunal jordna lis-Socjeta` li thallas lir-Rikorrent mhux aktar tard mill-31 ta' Dicembru 2017: (a) kumpens ta' elfejn, mitejn u hamsin Ewro (€ 2,250) u (b) l-ispejjez legali, skond it-tariffi ufficcjali, tar-Rikorrent;

...'

3. Minn din id-deciżjoni appella r-rikorrent Carmel Borg li ħassu aggravat minħabba n-nuqqas ta' motivazzjoni tal-mod kif inħadem il-*quantum* tal-kumpens u kif ukoll n-nuqqas evidenti u lampanti ta' tħaris tal-liġi pertinenti, ossija l-Artikolu 81(2) tal-Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta.
4. Is-soċjetà appellata da parti tagħha wiegħbet li: (i) ai termini tal-Artikolu 82(3) tal-Kap. 452, appell kontra deciżjoni mogħtija mit-Tribunal Industrijali jista' jsir biss fuq punt ta' liġi, izda l-appell in dizamina ma jitrattax punt ta' dritt; u (ii) f'kull każ u fil-mertu, l-allegazzjonijiet tal-appellant huma nfondati.

Konsiderazzjoni.

5. Għal dak li jirrigwarda l-argument illi l-appell in dizamina ma jirrigwardax punt ta' dritt, l-artikolu 82(3) tal-Kap. 452 jipprovdi li:

*'Fil-każi ta' tkeċċija mingħajr kawża ġusta u fil-każi li jaqgħu taħt il-ġurisdizzjoni tat-Tribunal skont l-artikolu 75(1)(a) u (b), jkun hemm dritt ta' appell fuq **punt ta' liġi** ...'*

6. Fil-kawża fl-ismijiet **Eileen Leone Ganado vs Link School of Languages Limited²** din il-Qorti tenniet illi:

'Ovvjament kull każ irid jiġi deciż skont iċ-ċirkostanzi partikolari tiegħu. Hi kwistjoni ta' fatt:

i. Jekk l-impjegat huwiex hati ta' kondotta ħażina;

ii. Fl-affermattiv jekk dik il-kondotta għandix tagħti lok għat-tkeċċija. Sabiex jasal għal deciżjoni f'dan is-sens, ovvjament it-Tribunal irid iqies iċ-ċirkostanzi tal-każ partikolari li jkun qiegħed jiddeciedi u li jirriżultaw mill-provi.'

7. Hekk kif deciż fil-każ **Mifsud Nathania Vs Sterling Jewellers**, deciż minn din il-Qorti fit-12 ta' Dicembru 2016:

'... Filwaqt li kif inħad, l-apprezzament tal-fatti mit-Tribunal per se jaqa' barra mill-kompetenza ta' din il-Qorti, hija pero' għandha l-poter li tindaga jekk fl-isfond tal-provi kollha prodotti, it-Tribunal Industrijali rrispettax il-principji magħrufa fil-liġi dwar tali kwistjoni kif interpretati u applikati mill-Qrati u cioe' allura jekk saritx applikazzjoni korretta tal-punti ta' dritt għac-ċirkostanzi partikolari tal-każ.'

² Deciża fit-28 ta' April, 2017.

8. F'dan il-kuntest l-gurisprudenza tgħallem ukoll li:

'jinsab statwit fis-subinciz (3) tal-Artikolu 82 tal-Att XXII tal-2002 illi d-deċiżjonijiet tat-Tribunal Industrijali m'hum iex appellabbli ħlief fuq punt ta' liġi. Dan il-punt ta' liġi m'hemmx għalfejn ikun definit u deċiż fis-sentenza impunjata għax, ..., l-Att dwar l-Impiegi u r-Relazzjonijiet Industrijali (Kapitolu 452) dan ma jgħidux. Hu suffiċjenti li l-punt ta' liġi li fuqu jsir l-appell jirriżulta nvolut jew impliċitu fid-deċiżjoni in kwantu d-deċiżjoni tkun ittiegħdet bis-saħħa tal-prinċipju interpretattiv tal-liġi li l-appellant jikkontesta ...³

9. L-appell tal-appellant se jiġi għalhekk meqjus entro dawn il-parametri. L-ilment tal-appellant hu li t-Tribunal Industrijali ma llikwidax il-kumpens bil-mod li trid il-liġi. M'hemmx dubju li dak l-ilment hu punt ta' liġi għaladarba l-appellant qiegħed jilmenta li t-Tribunal m'applikax il-liġi b'mod korrett.
10. L-**aggravju** tal-appellant huwa li għalkemm id-deċiżjoni appellata kienet ben motivata għal dak li għandu x'jaqsam mal-meritu relatat mat-tkeċċija mill-impieg, **it-Tribunal ma tax motivazzoni dwar il-mod kif illikwida kumpens ta' €2,500 u li dan ma jirriflettix id-dettami tal-artikolu 81(2) tal-Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta.**
11. L-artikolu 81(2)(a) tal-Kap. 452 jipprovdi kif ġej:

'Meta, fuq ilment magħmul skont l-artikolu 75, it-Tribunal isib li r-raġunijiet għall-ilment ikunu bbażati tajjeb –

(a) f'każi ta' tkeċċija mingħajr kawża ġusta, jekk ma jkunx hemm talba speċifika biex jerġa' jidhol fl-impieg jew jerġa' jiġi impjegat, jew it-Tribunal jiddeċiedi li ma għandux jagħmel ordni biex jerġa' jidhol fl-impieg jew jerġa' jiġi impjegat kif inqal qabel, it-Tribunal għandu jagħti sentenza ta' kumpens, li għandha tithallas mill-prinċipal lil min jagħmel l-ilment, rigward it-tkeċċija:

Iżda, meta jstabilixxi l-ammont ta' dak il-kumpens it-Tribunal għandu jqis id-danni reali u telfien li jkun bata l-ħaddiem li jkun ġie imkeċċi mingħajr kawża ġusta kif ukoll ċirkostanzi oħra, inklużi l-età u s-snajja tal-ħaddiem li jistgħu jaffettwaw il-potenzjal tal-impieg ta' dak il-ħaddiem'.

12. Fil-konsiderazzjonijiet tiegħu, it-Tribunal qies li l-appellant kien instab ħati u tkeċċa a bażi tas-segwenti *charges*:

'4.3.1 seraq peress illi zamm consumables fil-locker assenjat lilu u dan bla permess;

³ **Abela Kevin Mark vs S&A Quality Assurance Surveyors Ltd**, Qorti tal-Appell, 11 ta' Jannar 2006.

4.3.2 ma qalx il-verita` billi qal illi kien is-superjur tieghu li qallu biex izomm bott tal-fibre, bott ta' filler spray, u disa' maskli fil-locker tar- Rikorrent – waqt tfittxija fil-locker tar-Rikorrent illi saret fit-28 ta' Gunju 2016;

4.3.3 zamm bott tal-fibre, bott ta' filler spray, u disa' maskli fil-locker assenjat lilu minghajr permess – instabu fil-locker tar-Rikorrent fit-28 ta' Gunju 2016.'

13. Abbaži tal-provi in atti, it-Tribunal irrimarka li għalkemm din ma kinitx ir-raġuni tat-tkeċċija, li r-rikorrent żbalja meta fis-27 ta' Ġunju 2016 ħa miegħu *washers* proprjetà tal-intimata. Dan in kwantu, fil-fehma tat-Tribunal, irrISPETTIVAMENT mill-fatt jekk: (i) it-*technician* taħx permess biex jeħodhom; u (ii) kienux diġa użati u għalhekk għar-rimi, ir-rikorrent illum appellant ma kellux japproprja ruħu mill-imsemmija *washers* mingħajr il-permess tas-superjur tiegħu. Izda **għal dak li jirrigwarda l-akkużi dedotti kontra l-appellant, it-Tribunal ikkonkluda li r-rikorrent ma kellux jinstab ħati**. Għalkemm it-Tribunal sab li l-appellant żbalja meta fis-27 ta' Ġunju 2016 ħa washers mingħajr il-permess tas-superjuri, pero' dik ma kinitx ir-raġuni għat-tkeċċija.
14. Konsegwentement, it-Tribunal wasal għall-konklużjoni li ma kienx hemm kawża ġusta u suffiċjenti skont il-Liġi għat-tkeċċija tar-rikorrent u ffissa kumpens pagabbli lilu fis-somma ta' €2,250 wara li qies illi:
- qabel l-incident in kwistjoni, qatt ma kienet ittieħdet xi miżura kontra r-rikorrent, anzi kien jaħdem tajjeb;
 - peress li l-intimata ssuċċediet lill-kumpannija li qabilha kienet tmexxi t-Trasport Pubbliku f'Malta, ir-rikorrent huwa meqjus li kellu 37 xahar servizz bejn it-3 ta' Ġunju 2013 sat-28 ta' Lulju 2016;
 - ir-rikorrent kien impjegat fuq bażi *full time*;
 - minkejja li r-rikorrent xehed li ilu jaħdem fil-*panel beating* 43 sena, skont ir-*records* tal-*JobsPlus* l-esperjenza tiegħu f' din is-sengħa kienet ta' 24 sena;
 - ir-rikorrent ma ġab ebda prova li wara li tkeċċa minn mas-soċjetà intimata huwa fittex b'mod attiv u assidwu xogħol alternattiv u lanqas ma ssottometta prova li m' għamilx / mhux jagħmel xogħol għal rasu;
 - it-tkeċċija saret kważi ħames snin qabel ir-rikorrent jilħaq l-età tal-irtirar.
15. L-appellant jilmenta li:
- filwaqt li l-liġi talludi għal *lucrum cessans u damnum emergens*, it-Tribunal ma qies xejn minn dan;

- is-somma likwidata kienet biss paga ta' xahrejn;
- jekk it-Tribunal ħass li ma kellux provi biżżejjed quddiemu, meta fil-fatt kien hemm, kellu jitlob li jitressqu provi ulterjuri;
- tressqet prova inkontestata: (i) tal-qliegħ li kellu l-appellant, u konsegwentement id-dħul mitluf sad-data tal-irtirar, kif ukoll (ii) li l-appellant ma kienx reġa' qed jaħdem minħabba kundizzjoni mentali kkawżata mit-terminazzjoni tal-impieg tiegħu mal-appellata.

16. Qabel tinoltra ruħha oltre dwar ir-riżultanzi proċesswali tal-każ in eżami, il-Qorti tirreferi għal sentenza pjuttost reċenti fl-ismijiet **Publius Davison vs De La Rue Currency and Security Print Limited**, mogħtija minnha fit- 23 ta' April, 2018, fejn ingħad li:

'... Ir-rikorrent tkeċċa ngustament u għandu jedd li jircievi kumpens li jkun jirrifletti t-telf li soffra b'konsegwenza tad-deċiżjoni ħażina li ħa l-prinċipal. Il-qorti ma tara l-ebda raġuni għalfejn każijiet ta' tkeċċija ngusta għandhom jigu trattati b'mod differenti minn każijiet oħra fejn l-attur ikollu jedd jippretendi d-danni. Il-liġi hi ċara dwar dak li t-Tribunal għandu jikkunsidra meta jillikwida l-kumpens u meta t-Tribunal ikun qiegħed jeżerċita d-diskrezzjoni għandu jispjega b'mod ċar u li jiftiehem kif u għalfejn ikun illikwida s-somma li jikkundanna lill-prinċipal iħallas. Id-diskrezzjoni ma tfissirx li t-Tribunal jista' jaqbad u jillikwida ammont li jkun. Fejn ikun hemm prova li l-impjegat ikun soffra d-danni, allura għandu jedd li jippretendi t-telf li jkun soffra.

26. Ovvjament min-naħa l-oħra t-Tribunal għandu wkoll jieħu in konsiderazzjoni ċirkostanzi bħad-dmir tal-impjegat li jimmitiga t-telf u kontributorjeta fil-kondotta li tkun wasslet għat-tkeċċija. Hawn tidħol id-diskrezzjoni. Madankollu t-Tribunal m'għandux ifajjar ċifra mingħajr motivazzjoni. Hu fatt li t-Tribunal għandu diskrezzjoni, pero' din trid tkun eżerċitata b'mod raġonevoli u li tagħmel sens fiċ-ċirkostanzi partikolari ta' kull każ u d-deċiżjoni tkun motivata.

17. Applikat dan għall-każ in dizamina, jirriżulta li għalkemm il-konsiderazzjonijiet li elenka t-Tribunal ikopru ħafna miċ-ċirkostanzi li jirreferi għalihom l-artikolu 81(2)(a) tal-Kap. 452, **id-deċiżjoni appellata bl-ebda mod ma tallacċja dawk ir-riżultanzi mal-kumpens likwidat.** Lanqas ma ssir referenza għall fatt li:

- is-salarju tal-appellant skont il-kuntratt t'impieg datat Mejju 2013, kien ta' €16,000;⁴

⁴ Fol. 23.

- matul is-sena 2015, ossija l-aħħar sena sfiha li r-rikorrent hadem qabel ma gie mkeccji, kellu salarju *gross* ta' €25,542⁵ li minnhom €3,959.54 kienu *overtime*. Gew ukoll prezentati *payslips*⁶ u rendikont⁷ tal-entrojtu tar-rikorrent fl-2016. Inoltré, l-appellant xehed li kien jaqla' *'Bejn wiehed u ieħor xi 22,000 fis-sena mbagħad meta spicċajt kellna l-agreement u konna ždidna imma lhaqt spicċajt jien.*⁸

18. Il-Qorti ma tifhimx kif dan kollu jikkombacja mal-kumpens likwidat mit-Tribunal. L-appellant għandu raġun jilmenta li t-Tribunal ma ta ebda motivazzoni dwar il-mod kif illikwida l-kumpens. Apparti dan, il-Qorti ma tqisx li hemm proporzjonalità bejn il-konsiderazzjonijiet fuq imsemmija u l-kumpens likwidat.
19. L-appellant isostni ukoll li l-kumpens likwidat ma jirriflettix id-dettami tal-artikolu 81(2) tal-Kap. 452 tal-Liġijiet ta' Malta.
20. M'hemmx dubju li l-appellant soffra telf meta tkecċa ingustament mill-impieg. L-appellant tilef l-introjtu li kellu.
21. Min-naħa l-oħra l-qorti ma taqbilx mar-raġunament tal-appellant li għandu jedd li jithallas danni sal-gurnata li jasal għall-irtirar. L-appellant kellu jagħti prova li hu għamel ħiltu sabiex isib impieg alternattiv u għal raġunijiet li m'għandux kontroll fuqhom ma rnexxilux. L-appellant ma ressaqx prova dwar x'għamel sabiex isib impieg alternattiv u b'hekk inaqqas id-danni u l-*hardship*. Fit-28 ta' Ottubru 2017 l-appellant xehed biss illi ilu, *'sena u nofs wieqaf kemm ilhom li waqqfuni.'*⁹ Izda kuntrarjament għal dak li sahaq kemm-il darba fl-appell tiegħu, mhuwiex minnu li huwa ressaq prova li *'ma kienx reġa qed jaħdem'* minħabba *'kundizzjoni mentali'* *'ansjeta u dipressjoni kbira'* kkawżata mit-terminazzjoni tal-impieg tiegħu mal-appellata. Prova li f'kull każ kellha ssir permezz ta' provi mediċi bħal tobba li suppost kien taħt il-kura tagħhom. Hu faċli wkoll li persuna targumenta li ma kinitx mentalment f'potha sabiex isib impieg alternattiv minħabba depressjoni, pero' dak m'huwiex prova. Prova li f'dan il-każ m'hemmx u li kellhom isiru quddiem it-Tribunal Industrijali.
22. Il-qorti m'hijiex tal-fehma li għand tibgħat l-atti lura quddiem it-Tribunal Industrijali, meqjus li l-partijiet diġa kellhom opportunita' li jressqu l-provi kollha li riedu biex iressqu l-provi. Dan appartu li dawn il-proċeduri diġa ilhom iktar minn sentejn pendenti. Għalhekk ser tgħaddi biex tiffissa l-kumpens li għandu jithallas lill-appellant.

⁵ Fol. 143.

⁶ Fol. 144 – 147.

⁷ Fol. 163.

⁸ Fol. 159.

⁹ Fol. 149

23. L-appellant twieled fit-2 ta' Lulju 1958, u għaldaqstant meta f'Lulju, 2016 tkeċċa kellu 58 sena. Ċirkostanza li ser tittieħed in konsiderazzjoni meta din il-qorti ser tillikwida l-kumpens. Pero' b'daqshekk ma jfissirx li ma kellux jagħmel ħiltu biex ifittex impieg ieħor. Wara kollox l-appellant hi persuna li għandha sengħa b'esperjenza ta' snin twal. M'huwiex aċċettabbli li jsir *sweeping statement* li minħabba l-eta' li kellu, ħadd ma kien ser jimpjegah. Jekk ma tipprovax ħadd mhu ser jimpjegak.
24. Ovvjament l-uniku mod kif jiġi ffissat il-kumpens hu *arbitrio boni viri*, in vista ta' nuqqas ta' provi.
25. Meħud in konsiderazzjoni dawn iċ-ċirkostanzi kollha l-qorti qegħda tilliwida s-somma ta' ħmistax-il elf ewro (€15,000), meħud ukoll in konsiderazzjoni tal-eta' tiegħu sabiex isib impieg alternattiv fi żmien qasir minn meta tkeċċa. Ċifra li tirrifletti iktar ir-realta' mis-somma miżera li llikwida t-Tribunal.

Għal dawn il-motivi tilqa' l-appell sa fejn kompatibbli ma' dak li ngħad hawn fuq u tvarja d-deċiżjoni tat-Tribunal Industrijali tat-23 ta' Novembru, 2017 fis-sens li minflok tikkundanna lis-soċjeta' appellata thallas lill-appellant s-somma ta' ħmistax-il elf ewro (€15,000) bl-imghax mil-lum. Spejjeż a karigu tal-appellata.

Anthony Ellul.